

terbetalingerne, når disse er betalt uden nogen uundskyldelig forsinkelse efter vedtagelsen af forordningen.

gens vanskelighed rimelig frist til at udforme dels deres forslag, dels deres afgørelser.

2. Det fremgår af tjenestemandsvedtægtens artikel 65, stk. 2, at afgørelser om tilpasning af justeringskoefficienterne for vederlagene skal træffes uden ugrundet forsinkelse. Enhver ugrundet forsinkelse med udstedelsen af reglerne på dette område skal således anses for en tjenstlig fejl. Ved afgørelsen af, om forsinkelsen er ugrundet, må der henses til, at institutionerne må råde over en efter de konkret foreliggende omstændigheder og sa-

Når regler om tilpasning af justeringskoefficienterne fastlægges og derefter vedtages inden for en efter de konkret foreliggende omstændigheder rimelig frist, skaber det tab, de berørte tjenestemænd og øvrige ansatte lider som følge af det tab af købekraft, som vederlag, der efterbetales med forsinkelse, forårsager, ikke et krav på erstatning, når der ikke foreligger en tjenstlig fejl fra administrations side.

RETTENS DOM (Anden Afdeling)
26. februar 1992 *

I sag T-16/89,

Hans Herkenrath m.fl. (*udelades*) tjenestemænd og ansatte ved Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved advokaterne B. Potthast og H. J. Rüber, Köln, og med valgt adresse i Luxembourg hos advokat Ernest Arendt, 4, avenue Marie-Thérèse,

sagsøgere,

mod

Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved juridisk konsulent Henri Etienne, som befuldmægtiget, og med valgt adresse i Luxembourg hos Roberto Hayder, Kommissionens Juridiske Tjeneste, Centre Wagner, Kirchberg,

sagsøgt,

* Processprog: tysk.

angående en påstand om betaling af morarenter og erstatning for det tab, som sagsøgerne hævder at have lidt på grund af den forsinkede tilpasning efter den femårige undersøgelse i 1986 af de justeringskoefficienter, hvormed deres vederlag korrigeres,

har

DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABERS RET I FØRSTE INSTANS
(Anden Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, A. Saggio, og dommerne C. Yeraris, C. P. Briët, D. Barrington og B. Vesterdorf,

justitssekretær: fuldmægtig B. Pastor,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter mundtlig forhandling den 29. maj 1991,

afsagt følgende

Dom

Sagens baggrund

- 1 Ved stævning indgivet til Domstolens Justitskontor den 23. december 1986 har Herkenrath og andre tjenestemænd og ansatte ved Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber, der alle er tjenestegørende ved Det Fælles Forskningscenter i Ispra (Varese, Italien), efter afslutningen af den forudgående administrative klageprocedure anlagt sag med påstand om, dels at visse af deres i 1986 udfærdigede lønsedler annulleres, dels at der tilkendes dem morarenter og erstatning for det tab, de hævder at have lidt på grund af den forsinkede tilpasning efter den femårige undersøgelse i 1986 af de justeringskoefficienter, hvormed deres vederlag korrigeres.

Da de fællesskabsretlige bestemmelser om den periodiske tilpasning af tjenestemændenes vederlag er indviklede, er det formålstjenligt, før beskrivelsen af de forskellige procedurer, der gik forud for den omhandlede femårige tilpasning, at redegøre for indholdet af de gældende bestemmelser.

De relevante retsregler

- 2 Artikel 64 og 65 i vedtægten for tjenestemænd i De Europæiske Fællesskaber (herefter benævnt »vedtægten«) foreskriver en periodisk tilpasning af tjenestemændenes vederlag. Bestemmelserne i disse artikler finder i medfør af artikel 20 og 64 i ansættelsesvilkårene for de øvrige ansatte i Fællesskaberne anvendelse på midlertidigt ansatte og hjælpeansatte.

De bestemmelser i de nævnte artikler i vedtægten, der har betydning for afgørelsen af den foreliggende sag, er affattet således:

»Artikel 64

Tjenestemandens vederlag, udtrykt i belgiske francs, skal efter fradrag af de beløb, der tilbageholdes i henhold til denne vedtægt eller gennemførelsesforordningerne til denne, korrigeres med en koefficient, der er over, under eller lig med 100%, afhængig af de forskellige tjenestesteders levevilkår.

...

Artikel 65

1. Rådet undersøger hvert år lønningsniveauet for tjenestemændene og de øvrige ansatte i Fællesskaberne. Denne undersøgelse sker i september på grundlag af en fælles rapport fra Kommissionen, baseret på et fælles indeks, der skal gengive situationen i hvert af Fællesskabernes lande pr. 1. juli, udarbejdet af De Europæiske Fællesskabers Statistiske Kontor i overensstemmelse med de enkelte medlemsstaters statistiske kontorer.

Rådet undersøger samtidig, om en tilpasning af vederlagene er rimelig inden for rammerne af Fællesskabernes økonomiske og sociale politik. Der skal særligt tages hensyn til eventuelle forhøjelser af det offentliges lønninger samt nødvendigheden af nyansættelse.

2. I tilfælde af en væsentlig ændring i leveomkostningerne træffer Rådet efter fælles aftale inden for en frist på højst to måneder afgørelse om tilpasning af justeringskoefficienten, og eventuelt om dette skal ske med tilbagevirkende kraft.

...«

- 3 Rådet har med henblik på anvendelsen i praksis af disse regler vedtaget en metode for tilpasning. Reglerne om denne metode blev for tidsrummet 1. juli 1981 — 30. juni 1991 fastlagt ved Rådets afgørelse 81/1061/Euratom, EKSF, EØF af 15. december 1981 om ændring af metoden for tilpasning af vederlagene til tjenestemænd og øvrige ansatte i Fællesskaberne (EFT L 386, s. 6, herefter benævnt »afgørelsen af 1981«). Ifølge denne afgørelse tilpasses justeringskoefficienterne for andre tjenestesteder end Belgien og Luxembourg med mellemrum efter udviklingen i leveomkostningerne i de forskellige medlemsstater [jf. bilaget til afgørelsen, punkt II, nr. 4, litra c), sidste led]. Det fremgår af afgørelsen, at der skal sondres mellem de årlige og de femårige tilpasninger. Rådet foretager efter disse bestemmelser de årlige tilpasninger på grundlag af forslag fra Kommissionen, der bygger på oplysninger fra medlemsstaternes statistiske kontorer. Disse oplysninger afspejler forbrugsvanerne hos befolkningen i almindelighed samt priserne i medlemsstaternes hovedstæder. Da der imidlertid efter denne metode undertiden kan opstå fordrejninger i forhold til Fællesskabets tjenestemænds faktiske levevilkår på deres tjenestesteder, er det dog for at råde bod herpå bestemt i afgørelsen, at Kommissionen hvert femte år skal gennemføre undersøgelser af Fællesskabets tjenestemænds forbrugsvaner og de priser, disse betaler, for i overensstemmelse med bestemmelsen i vedtægtens artikel 64 at fastlægge »de forskellige tjenestesteders levevilkår« (jf. bilaget til afgørelsen, punkt II, nr. 1, 1.1, andet afsnit). Derefter foretager Rådet på grundlag af et forslag fra Kommissionen, der bygger på resultaterne af disse undersøgelser, en eventuel femårig tilpasning af justeringskoefficienterne.

De administrative procedurer, vedtagelsen af regler og retssager forud for nærværende sag

- 4 Rådet vedtog den 26. november 1986 inden for rammerne af den fastsatte femårige tilpasning af justeringskoefficienterne for 1981 forordning (EØF, Euratom, EKSF) nr. 3619/86 om korrigerende af de justeringskoefficienter, der anvendes på vederlag og pensioner til De Europæiske Fællesskabers tjenestemænd og øvrige ansatte i Danmark, Tyskland, Grækenland, Frankrig, Irland, Italien, Nederlandene og Det Forenede Kongerige (EFT L 336, s. 1, herefter benævnt »forordning nr. 3619/86«). Rådet fraveg på to punkter det forslag, som Kommissionen i henhold til den ovenfor beskrevne procedure havde forelagt det. Kommissionen anlagde derfor den 15. januar 1987 sag mod Rådet ved Domstolen med påstand om annullation af nævnte forordning.
- 5 Domstolen annullerede ved dom af 28. juni 1988 (sag 7/87, Kommissionen mod Rådet, Sml. s. 3401) forordning nr. 3619/86 med den begrundelse, at forordningen på to punkter var i strid med vedtægtens artikel 64:
- a) Med forordningen var der fastsat justeringskoefficienter, der for huslejefaktoren var beregnet på grundlag af denne faktors betydning for befolkningen i almindelighed i hver medlemsstat under ét, mens den skulle have beregnet dem alene på grundlag af de beløb, Fællesskabets tjenestemænd havde betalt i husleje.
- b) I forordningen var det bestemt, at de ændrede justeringskoefficienter skulle anvendes fra den 1. juli 1986, og ikke fra den 1. januar 1981, selv om den til grundliggende undersøgelse vedrørte leveomkostningerne pr. 1. januar 1981.
- 6 Rådet traf de foranstaltninger, der var nødvendige til opfyldelse af denne dom, idet det på forslag af Kommissionen af 5. juli 1988 vedtog forordning (EKSF, EØF, Euratom) nr. 3294/88 af 24. oktober 1988 om korrigerende med virkning fra den 1. januar 1981 af de justeringskoefficienter, som bl.a. anvendes på vederlag til tjenestemænd og øvrige ansatte i De Europæiske Fællesskaber i Italien (EFT L 293, s. 1, herefter benævnt »forordning nr. 3294/88«). Ved forordning (EKSF, EØF, Euratom) nr. 3295/88 af samme dato ændrede Rådet desuden med virkning

fra den 1. januar 1986 de justeringskoefficienter, der skulle finde anvendelse i den følgende femårsperiode (EFT L 293, s. 5, herefter benævnt »forordning nr. 3295/88«). Det er ændringen af justeringskoefficienterne ifølge forordning nr. 3295/88, der er omtvistet i denne sag.

- 7 Efter at Rådet havde vedtaget disse to forordninger, påbegyndte Kommissionen i november 1988 at opgøre og foranstalte efterbetaling af vederlag, der skyldtes i henhold til dem. Kommissionen accepterede ved forlig i en række sager svarende til den foreliggende sag at betale tjenestemændene morarenter for tidsrummet fra december 1986 til den dag, efterbetalingerne faktisk skete, dog kun for så vidt angår efterbetaling af vederlag, der skyldtes i medfør af forordning nr. 3294/88 og beroede på den i 1981 gennemførte femårige undersøgelse.

Sagens behandling ved Domstolen og Retten i Første Instans

- 8 Sagsøgerne har allerede i selve stævningen foreslået, at sagen udsættes, indtil Domstolen har truffet afgørelse med hensyn til Kommissionens forslag om tilpasning af justeringskoefficienterne i forbindelse med den femårige undersøgelse for 1981. Kommissionen har ved skrivelse af 21. januar 1987 tiltrådt dette forslag. I samme skrivelse har den nedlagt påstand om frifindelse for sagsøgernes påstande samt om, at disse pålægges at betale sagens omkostninger. Den 27. januar 1987 besluttede Domstolen, som sagen dengang verserede for, at udsætte sagen, indtil der var afsagt dom i sag 7/87, Kommissionen mod Rådet (jf. ovenfor). Efter afsigelsen af nævnte dom fremsatte parterne begæring om, at sagen ikke blev genoptaget, før Rådet havde truffet de til opfyldelsen af nævnte dom nødvendige foranstaltninger. Den 30. november 1988 besluttede Domstolen at forlænge udsættelsen af sagen til den 16. januar 1989.
- 9 Parterne har efter udløbet af denne frist underrettet Domstolen om situationen, efter at de havde indledt forhandlinger for at løse de uafklarede spørgsmål, dvs. afgørelsen med hensyn til sagsøgernes anmodninger om at få tilkendt morarenter og erstatning. Efter de foreliggende oplysninger har parterne ikke kunnet nå til enighed herom.

- 10 Sagsøgerne har i den forbindelse i et bilag til de indlæg, de indgav den 13. januar 1989 om sagens fortsættelse, fremlagt referatet af et møde, der fandt sted den 29. november 1988, og hvori deltog dels en repræsentant for sagsøgerne, dels Kommissionens befuldmægtigede i denne sag. Ved skrivelse indgivet den 8. marts 1989 anmodede Kommissionen Domstolen om at fortsætte sagen og fastsætte en frist for Kommissionen til indgivelse af svarskrift. I nævnte skrivelse anførte Kommissionen dog, at sagen var anlagt for tidligt. Den anmodede endelig om, at det referat, der var vedlagt som bilag til det af sagsøgerne den 13. januar 1989 indgivne indlæg, udgik af sagens akter, idet sagsøgerne på retsstridig måde var kommet i besiddelse af dette dokument.
- 11 Ved afgørelse af 14. april 1989 afbrød Domstolen sagens udsættelse og fastsatte fristen til den 22. maj 1989 for Kommissionens indgivelse af svarskrift. Da dette svarskrift ikke blev indgivet inden fristens udløb, besluttede Domstolen den 30. maj 1989 at anmode sagsøgerne om over for den at tilkendegive, om de fremsatte begæring i henhold til artikel 94, stk. 1, i Domstolens procesreglement om, at der blev afsagt dom efter deres påstande. Dette blev meddelt sagsøgerne ved skrivelse af 2. juni 1989. Ved kendelse af 15. juni 1989 bestemte Domstolen, at det referat, der var fremlagt som bilag til det indlæg, sagsøgerne havde indgivet den 13. januar 1989, skulle udgå af sagens akter.
- 12 Domstolen har ved kendelse af 15. november 1989 i medfør af Rådets afgørelse af 24. oktober 1988 om oprettelse af De Europæiske Fællesskabers Ret i Første Instans besluttet at henvise sagen til Retten.
- 13 Rettens Justitssekretær har ved skrivelse af 23. maj 1990 meddelt sagsøgerne, at Retten efter at have konstateret, dels at sagsøgte den 8. marts 1989 havde indgivet et aktstykke, der indeholdt en stillingtagen til sagen, dels at sagsøgerne ikke havde besvaret Domstolens skrivelse af 2. juni 1989, havde besluttet at give dem en frist til indgivelse af replik.

- 14 Sagsøgerne har ved indlæg af 12. juni 1990 fremsat begæring om,
- a) at de bilag, der var udgået af sagens akter i henhold til Domstolens kendelse af 15. juni 1989, på ny tilføres sagens akter
 - b) at sagen forenes med sag T-17/89, Brazelli, sag T-21/89, Bertolo, samt sag T-25/89, Alex
 - c) at der afsiges udeblivelsesdom, såfremt »Retten ikke skulle give sagsøgerne medhold i deres (øvrige) påstande«.
- 15 Ved skrivelse af 22. juni 1990 meddelte Rettens Justitssekretær sagsøgerne, at der var blevet fastsat en frist for sagsøgte til indgivelse af duplik. Kommissionen indgav duplik rettidigt den 24. juli 1990.
- 16 Ved kendelse af 13. november 1990 har Retten forkastet sagsøgernes begæring af 12. juni 1990 på de to første punkter og udsat afgørelsen vedrørende deres begæring om, at Retten afsiger udeblivelsesdom.
- 17 Retten har den 6. december 1990 efter forslag fra Tredje Afdeling, som sagen var blevet henvist til, besluttet at henvise sagen til en afdeling bestående af fem dommere og at lade Anden Afdeling behandle sagen.
- 18 Retten har på grundlag af den refererende dommers rapport besluttet at indlede den mundtlige forhandling uden forudgående bevisoptagelse.

- 19 Parterne har indgivet mundtlige indlæg i retsmødet den 29. maj 1991. Afdelingsformanden har ved afslutningen af forhandlingerne i dette møde erklæret den mundtlige forhandling for afsluttet.

Parternes påstande

- 20 Sagsøgerne har i stævningen nedlagt følgende påstande:

- 1) Det fastslås, at resultaterne af den femårige undersøgelse af justeringskoefficienterne for 1985 skal tages i betragtning fra den 1. januar 1986.
- 2) Sagsøgernes lønsedler fra den 1. januar 1986 erklæres retsstridige og annulleres, for så vidt der ikke med dem er taget hensyn til resultaterne af den femårige undersøgelse af justeringskoefficienterne for 1985.
- 3) Sagsøgte tilpligtes med virkning fra den 1. januar 1986 at betale sagsøgerne den forskel, der opstår ved en beregning, hvorved der tages hensyn til de i påstand 2 nævnte undersøgelsesresultater.
- 4) Sagsøgte tilpligtes at erstatte sagsøgerne det tab, de har lidt som følge af, at resultaterne af den femårige undersøgelse af justeringskoefficienterne for 1985 ikke er blevet anvendt rettidigt.
- 5) Sagsøgte tilpligtes at berigtige de for sent udbetalte løndelev på grundlag af ændringerne i leveomkostninger på tjenestestedet samt til at betale morarenter på 6% af de således fremkomne beløb.
- 6) Sagsøgte tilpligtes at betale sagens omkostninger.

Sagsøgerne har i retsmødet frafaldet deres første, anden og tredje påstand samt deres begæring i indlægget af 12. juni 1990 om afsigelse af udeblivelsesdom.

Kommissionen har nedlagt følgende påstande:

- 1) Afvisning af sagen, subsidiært frifindelse.
- 2) Sagsøgerne tilpligtes at betale sagens omkostninger.

Formaliteten

21 Kommissionen har gjort gældende, at sagen skal afvises, idet fastsættelsen af sagsøgernes vederlag uden tilpasning pr. 1. januar 1986 af de justeringskoefficienter, der skulle anvendes, ikke på tidspunktet for stævningens indgivelse den 23. december 1986 kunne være en akt, der indeholder et klagepunkt imod sagsøgerne. Den har herved gjort gældende, at det af sagsøgerne påberåbte begreb »dækningssøgsmål« er i strid med vedtægtens artikel 90 og 91, der forudsætter, at ansættelsesmyndigheden har udstedt en akt, der indeholder et klagepunkt. Sagsøgte anfører, at den første påstand i stævningen ikke var henvendt til Kommissionen som ansættelsesmyndighed og (eksekutivt organ) udøvende myndighed, men til institutionen som lovgivende organ. Imidlertid har sagsøgerne, fremdeles ifølge Kommissionen, ikke kunnet have nogen interesse i, at Fællesskabets retsinstanter træffer afgørelse vedrørende en endnu ikke offentliggjort retsakt. Den gør derfor gældende, at den første påstand er udtryk for et indgreb i beføjelser, som institutionerne endnu ikke havde udøvet, eller et krav om, at der endeligt vedtages et abstrakt princip uden sammenhæng overhovedet med en retsakt, der indeholder et klagepunkt imod tjenestemanden. Kommissionen har endelig gjort gældende, at en afvisning af den principale påstand medfører, at også de subsidiære påstande skal afvises.

22 Sagsøgerne har heroverfor anført, at søgsmålet, for så vidt angår påstanden om annullation af deres i januar 1986 udfærdigede lønsedler, grundedes på den kends-

gerning, at en forvaltningsakt, der er udstedt med hjemmel i en rådsforordning, bliver retsstridig, når den forordning, der danner hjemmel for akten, er behæftet med mangler. Selv om den nævnte forordning i det konkret foreliggende tilfælde ikke i årevis var behæftet med en mangel som nævnt, er den ikke desto mindre blevet retsstridig fra det tidspunkt, hvor dens bestemmelser ikke længere var i overensstemmelse med tjenestemændenes vedtægtsmæssige rettigheder, dvs. da Rådet ikke pr. 1. januar 1986 gennemførte den tilpasning af justeringskoefficienterne, der ifølge afgørelsen af 1981 skulle være sket på nævnte dato.

- 23 Herom bemærkes indledningsvis, at det fremgår af Domstolens faste praksis, at lønsedlen som sådan kan betragtes som en retsakt, der kan indeholde et klagepunkt imod en tjenestemand, hvorfor den kan gøres til genstand for en klage og eventuelt efterfølgende for et søgsmål, jf. vedtægtens artikel 90 og 91, også selv om den sagsøgte udstedende institution blot har handlet i overensstemmelse med gældende forordninger (jf. eksempelvis Domstolens dom af 19.1.1984, sag 262/80, Andersen m.fl. mod Europa-Parlamentet, Sml. s. 195, præmis 4).

- 24 Vedrørende spørgsmålet om, hvorvidt sagen blev anlagt for tidligt, bemærkes, at sagen ikke, som sagsøgte med urette har gjort gældende, grundes på en (retsstridig) undladelse af at udstede en forordning, men på tilsidesættelse af vedtægtens artikel 64 og 65 samt afgørelsen af 1981, i det omfang det heri er bestemt, at der skal ske en tilpasning hvert femte år af justeringskoefficienterne. På baggrund heraf har sagsøgerne med føje kunnet nedlægge påstand om annullation af deres lønsedler fra januar 1986 under henvisning til, at den forordning, som disse var blevet udstedt på grundlag af, fra nævnte tidspunkt var behæftet med en mangel, idet den ikke længere opfyldte kravene ifølge afgørelsen af 1981, hvorefter der skulle ske en tilpasning af justeringskoefficienterne den 1. januar 1986.

Heraf følger, at den anden og tredje påstand i stævningen kan antages til realitetsbehandling, hvorfor fjerde og femte påstand, der hænger sammen dermed og udgør genstanden for denne sag, må admitteres.

25 Sagen kan derefter antages til realitetsbehandling.

Realiteten

Morarenter

26 Sagsøgerne har til støtte for påstanden om tilkendelse af morarenter fremført et enkelt anbringende, hvorefter den forsinkelse, hvormed Kommissionen har ydet dem efterbetaling af skyldigt vederlag, var ulovlig.

27 Sagsøgerne har i forbindelse med dette anbringende gjort gældende, at en debitor efter samtlige medlemsstaters retsordener ikke retmæssigt kan drage fordel af en forsinkelse med udbetalingen af skyldige beløb. Kreditor kan ikke udsættes for tab af afkastet af sådanne skyldige beløb, ved hjælp af hvilke han fra det tidspunkt, retten til at få dem udbetalt indtrådte, havde kunnet bestride sit underhold.

28 Kommissionen har anført, at de betingelser, der må være opfyldt for at kunne tilkende morarenter, ikke er opfyldt for det tidsrum, som denne sag vedrører, dvs. perioden 1. januar 1986 — november 1988, hvor efterbetalingen af de vederlag, der skyldtes i henhold til forordning nr. 3295/88, skete. Den har i den forbindelse bemærket, at de beløb, der skyldtes i henhold til nævnte forordning, blev udbetalt mindre end tre år efter den dato, der blev brugt som referencedato, nemlig den 1. januar 1986. Kommissionen har i denne forbindelse anført, at den nødvendige indhentning af oplysninger med henblik på den femårige undersøgelse for 1986 skete rettidigt i 1985, og at den fremsendte sit forslag til Rådet den 7. oktober 1987. Den har hertil føjet, at den tid, der hengik med udarbejdelsen af data og forberedelsen af forslag til forordning, ikke var for lang, og at den omstændighed, at »myndighederne foretrak at fremsætte et forslag, der ikke kunne anfægtes, også fik de ønskede virkninger, idet forslaget blev godkendt uden ændringer den 24. og 25. oktober 1988 ...«

- 29 Kommissionen har til støtte for denne argumentation henvist til Domstolens praksis, hvorefter tilkendelsen af morarenter forudsætter, at det skyldige beløb er blevet fastlagt eller kan fastlægges, medmindre den omstændighed, at der kræves en vis tid til fastsættelsen af beløbet, beror på en culpøs adfærd fra den pågældende institutions side.
- 30 Det må først fastslås, at ingen af Fællesskabets institutioner før den 24. oktober 1988, hvor Rådet vedtog forordning nr. 3295/88, vidste, om de gældende justeringskoefficienter skulle ændres og i bekræftende fald, hvilke nye justeringskoefficienter der skulle gælde. Heraf følger, at sagsøgerne ikke før nævnte dato kunne påberåbe sig nogen ret til at få efterbetalt vederlag, og tilsvarende, at der ikke for fællesskabsinstitutionerne bestod nogen pligt til eller mulighed for at gennemføre efterbetaling. På baggrund heraf har der ikke indtil nævnte dato kunnet været tale om en forsinkelse med opfyldelsen af forfaldne krav.
- 31 Disse synspunkter bekræftes af Domstolens dom af 30. september 1986 (sag 174/83, Ammann m.fl. mod Rådet, Sml. s. 2647). I nævnte sag, der blev pådømt af Domstolens plenum, fastslog Domstolen, at der kun skal betales morarenter, dersom hovedstolen lyder på et bestemt beløb, eller beløbet i det mindste kan bestemmes på grundlag af objektive fastlagte kriterier. Domstolen bemærkede, at der tilkommer Rådet et skøn, når det med hjemmel i tjenestemandsvedtægtens artikel 65 tilpasser vederlag og pensioner til tjenestemænd og øvrige ansatte samt fastsætter justeringskoefficienterne for disse vederlag og pensioner, hvorfor den beløbsmæssige størrelse af disse tilpasninger etc. er ganske uvis, indtil Rådet udøver de nævnte beføjelser og vedtager den omhandlede forordning. Domstolen fastslog desuden, at selv om den i en tidligere dom (nemlig dom af 6.10.1982, sag 59/81, Kommissionen mod Rådet, Sml. s. 3329), hvori den annullerede en første retsstridig rådsforordning, havde fastslået, at Rådet ved udøvelsen af sit skøn skal tage hensyn til visse faktorer, havde den ikke fastsat de beløb, der faktisk tilkom tjenestemænd og de øvrige ansatte i henhold til vedtægtens artikel 65, eller lige så lidt angivet de objektive faktorer, der finder anvendelse ved den fornødne nærmere fastsættelse af disse beløb.

- 32 Det skal dernæst fastslås, at Kommissionen efter Rådets vedtagelse den 24. oktober 1988 af forordning nr. 3295/88 i november 1988 beregnede og foranstaltede efterbetaling af de vederlag, der skyldtes i medfør af denne forordning. Kommissionen sørgede således hurtigt — efter at den havde opnået vished for, at der skulle ske en sådan efterbetaling, og efter fastlæggelsen af, med hvilke beløb, dette skulle ske — for at opfylde forpligtelsen til at foretage denne efterbetaling. Den kan således ikke i den forbindelse lastes for nogen forsinkelse.
- 33 Heraf følger, at sagsøgernes påstand om morarenter skal forkastes.

Tabet som følge af købekraftforringelsen

- 34 Sagsøgerne har til støtte for deres påstand om erstatning for dette tab som eneste anbringende fremført, at vedtægtens artikel 64 og 65 er blevet tilsidesat. Til støtte for dette anbringende har de gjort gældende, at vedtægten garanterer købekraftækvivalens med hensyn til institutionernes personales vederlag, og at Kommissionen ved blot at udbetale det beløb, der fremkom ved beregningen af de ikke-udbetalte skyldige løndele, tilsidesatte vedtægtens artikel 64 og 65, idet efterbetalingerne skete med de nominelle beløb, der ikke giver sikkerhed for, at vederlagene har købekraftækvivalens. Sagsøgerne gør gældende, at de således har lidt et tab derved, at de fra den 1. januar 1986 ikke den 15. i hver måned havde en del af det dem tilkommende vederlag til rådighed. For nærmere at angive dette tab har de anført, at de med den del af vederlaget, som først senere blev efterbetalt, ville have købt italienske statsobligationer, der pr. 1. april 1986 forrentedes med 12,5%.
- 35 Kommissionen har heroverfor anført, at justeringskoefficienterne, som tilpasset ved afgørelsen af 1981, tager højde for pengeforringelsen og løser alle de spørgsmål, der beror på, at tilpasningen nødvendigvis må have tilbagevirkende gyldighed. De nye justeringskoefficienter giver således dækning for de tab, der eventuelt kunne være en følge af denne situation. Kravene i vedtægten er derfor blevet opfyldt i det foreliggende tilfælde.

- 36 Vedrørende sagsøgernes påstand om tilkendelse af erstatning for det tab, der påstås at være en følge af købekraftforringelsen af de efterbetalinger, der blev foretaget i medfør af forordning nr. 3295/88, skal Retten først bemærke, at »en mellem en tjenestemand og hans nuværende eller tidligere institution verserende tvist ... [er] [når den] hidrører fra det ansættelsesforhold, som knytter den pågældende til institutionen, omfattet af Traktatens artikel 179 og vedtægtens artikel 90 og 91« (Domstolens dom af 22.10.1975, sag 9/75, Meyer-Burckhardt mod Kommissionen, Sml. s. 1171, jf. s. 1181). Ifølge fast retspraksis må sagsøgerne for at kunne påstå sig tilkendt erstatning godtgøre, at den sagsøgte institution har begået en tjenstlig fejl, at der faktisk er opstået en bestemt og målelig skade, samt at der er årsagsforbindelse mellem den tjenstlige fejl og den påberåbte skade (jf. Rettens dom af 13.12.1990, sag T-20/89, Moritz mod Kommissionen, Sml. II, s. 769).
- 37 Retten skal henvise til, at vel fastsættes der ikke i Rådets afgørelse af 1981 en frist inden for hvilken den i afgørelsen omhandlede femårige tilpasning skal ske, men vedtægtens artikel 65, stk. 2, hvori der fastsættes en frist på højst to måneder for afgørelsen om tilpasning af justeringskoefficienterne, skal fortolkes som udtryk for en almindelig retsgrundsætning, hvorefter afgørelser på dette område skal træffes uden ugrundet forsinkelse. Enhver ugrundet forsinkelse med udstedelsen af de regler, der danner hjemmel for tilpasningen af tjenestemændenes og de øvrige ansattes vederlag, må således anses for en tjenstlig fejl.
- 38 Hvad angår spørgsmålet om, hvorvidt der foreligger en forsinkelse, og om denne er ugrundet, må der henvises til, at institutionerne må råde over en efter de konkrete foreliggende omstændigheder og sagens vanskelighed rimelig frist til at udforme dels deres forslag, dels deres afgørelser. Heraf følger, at der ikke generelt kan angives en frist, inden for hvilken regler som de i sagen omhandlede skal være vedtaget.
- 39 I det foreliggende tilfælde blev Kommissionens forslag til forordning forelagt Rådet den 7. oktober 1987, dvs. mindre end to år efter at den femårige ændring var begyndt. Når henses til sagens indviklede karakter samt til det samråd, der som led i tilpasningsordningen fandt sted med personalet, kan denne forsinkelse ikke anses for at have været al for stor.

40 Hvad angår Rådets vedtagelse af det forslag, Kommissionen havde forelagt, bemærkes, at der på det omhandlede tidspunkt verserede en sag ved Domstolen mellem Kommissionen og Rådet vedrørende reglerne for beregning af justeringskoefficienterne. Afgørelsen af denne sag ville være bestemmende for indholdet af de regler, hvorefter de nye justeringskoefficienter skulle beregnes ved den femårige tilpasning i 1986.

41 Herefter og i betragtning af, at Kommissionens forslag til forordning blev forelagt i oktober 1987, at Domstolens dom i sagen mellem Kommissionen og Rådet blev afsagt den 27. juni 1988, og at behandlingen af et kommissionsforslag til forordning efter den procedure, som Rådet har vedtaget for behandling og vedtagelse af forslag til retsakter, indebærer en behandling på flere niveauer inden for Rådet, kan Rådet ikke lastes for ikke at have vedtaget Kommissionens forslag på et tidligere tidspunkt end det faktisk skete, dvs. i oktober 1988. Det tidsrum, der forløb mellem referencedatoen for den femårige tilpasning (den 1.1.1986) og den dato, den pågældende forordning blev vedtaget på (den 24.10.1988), kan under ét efter de konkret foreliggende omstændigheder ikke anses for at have været for lang. Det må derfor fastslås, at det ikke kan anses for godtgjort, at der foreligger en tjenstlig fejl fra Kommissionens eller Rådets side.

42 Heraf følger, at sagsøgernes påstande om tilkendelse af erstatning skal forkastes.

43 Af det anførte fremgår, at sagsøgte i det hele bør frifindes for sagsøgernes påstande.

Sagens omkostninger

- 44 Ifølge procesreglementet pålægges det den tabende part at betale sagens omkostninger, hvis der er nedlagt påstand herom. Dog bærer institutionerne selv deres egne omkostninger i tvister mellem Fællesskaberne og deres ansatte.

På grundlag af disse præmisser

udtaler og bestemmer

RET TEN (Anden Afdeling)

- 1) Sagsøgte frifindes.
- 2) Hver part bærer sine egne omkostninger.

Saggio

Yeraris

Briët

Barrington

Vesterdorf

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 26. februar 1992.

H. Jung

Justitssekretær

A. Saggio

Afdelingsformand